EBÜ'L-HASEN KUREŞÎ (Ali bin Ahmed)

Hadîs âlimi. Künyesi Ebü'l-Hasen olup ismi Ali bin Ahmed bin Yûsuf el-Emevî el-Kureşî'dir. Utbe bin Ebî Süfyân bin Harb'ın soyundandır. Zâhid, âbid, vekar ve heybet sahibi, Şeyh-ül-İslâm bir zât idi. 409 (m. 1018) yılında doğdu. 486 (m. 1093) yılında vefât etti. Hadîs-i şerîf öğrenmek için birçok yerleri dolaştı. İbn-i Nazif el-Ferâ ve Ebü'l-Kâsım bin Beşrân'dan hadîs-i şerîf dinledi. Çeşitli konularda eser yazdı.

> Ali bin Ahmed hazretleri, yazmış olduğu Fedail-üs-Sahâbe adlı risalede, Mu'âviye bin Ebî Süfyân'ın üstünlüklerini şöyle anlatıyor: İbn-i Abbâs (radıyallahü anh) şöyle anlatır: "Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) mescidinde bir grup Sahabeyle oturmuş, birbirimizin Resûlullah (aleyhisselâm) zamanındaki üstünlüklerini konuşuyorduk. Bu sırada içeriye, uzun boylu, kısa boyunlu, geniş omuzlu ve yüzü örtülü bir zât girerek bize selâm verdi. Selâmını aldık. Yanımıza oturdu ve "Ey Eshâb-ı Resûlullah! Görüyorum ki, Allahü teâlâ sizi hayır için bir araya getirmiş bulunuyor" dedi. Biz de ona "Sen bizimlesin" dedik. Bize, "Niçin toplandınız?" diye sorunca, biz de "Resûlullah (aleyhisselâm) zamanındaki faziletlerimizi konuşuyoruz" diye cevap verdik. "Senin de tesbit ettiğin faziletin var mı?" diye ona sorduğumuzda "Evet! Ben sizin hiçbirinizde bulunmayan altı hasletle faziletti kılındım" dedikten sonra yüzünü açtı. Yüzünü açınca, bu zâtın Mu'âviye bin Ebî Süfyân (radıyallahü anh) olduğunu gördük. Ona tekrar selâm verip, "Bu üstünlüklerini bize anlat. Belki içimizden bunları bilen vardır" dedik. Mu'âviye bin Ebî Süfyân (radıyallahü anh) bunun üzerine anlatmaya başladı. "Ben altı haslet ile sizden faziletli oldum. Birincisi: "Birgün Resûlullahın (aleyhisselâm) hanımı olan kızkardeşim Ümmî Habîbe'nin evinde idim. Saçımı taramış, gözlerime sürme çekmiş bir hâlde iken uyku bastırdı ve kızkardeşimin dizine başımı koyup uyudum. Bu arada Peygamber

efendimiz (aleyhisselâm) içeri girince kardeşim başımı dizlerinin üzerinden kaldırıp, yastığa koymak istediğinde Resûl-i ekrem (aleyhisselâm)“Dizlerinin üzerinde kalsın, yâ Ümmî Habîbe!” dedikten sonra, “Ey Ümmî Habibe! Onu çok mu seviyorsun?” buyurmuş. Kızkardeşim de “Evet yâ Resûlallah! Nasıl sevmeyeyim? O kardeşimdir” dediğinde Resûlullah (aleyhisselâm), “Ey Ümmî Habîbe! Onu sev. Çünkü onu Allah seviyor, melekleri ve Resûlü, seviyor” buyurmuştur” dedi. Anlattıklarını dinledikten sonra, biz de ona doğru söyledin dedik.

İkincisi: “Birgün Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) ile birlikte bir sefere çıkmıştık. Resûl-i ekrem bir hayvana binmiş idi. Ben de arkalarından yürüyordum. Çok şiddetli bir sıcak vardı. Resûlullah (aleyhisselâm) bana doğru baktı. Sıcağın şiddetinden iki gözüm ve yanaklarım kızarmıştı. Yanaklarımdan ter dökülüyordu. Resûl-i ekrem bana, “Yâ Mu’âviye! Yanıma yaklaş!” buyurdu. Yanına yaklaşınca beni hayvanın terkisine bindirdi. Daha sonra bana “Neren bana temas ediyor?” diye sordu. Ben de “Karnım, yâ Resûlallah” dedim. O zaman “Allahü teâlâ karnını ilim ve hilm (yumuşaklık) ile doldursun” buyurdu” deyince bizde ona “Doğru söyledin” dedik.

Üçüncüsü: “Resûlullaha (aleyhisselâm) bir tabak ayva hediye edilmişti. Herkese bir tane verdi. En sonunda bir ayva kalmıştı. Sâdece Resûl-i ekrem ve ben almamıştık. Kalan bir ayva, Resûlullah efendimizin (aleyhisselâm) elinden düştü. Ben onu yerden aldım ve tekrar kendisine vermek istedim. Fakat Resûl-i ekrem “Onu al, yâ Mu’âviye! Yarın kıyâmet gününde, o ayva elinde olarak bana kavuşursun” buyurdu” deyince, biz de “Doğru söyledin” dedik.

Dördüncüsü ise; “Resûl-i ekrem, Sahâbe-i Kirâm ile birlikte Tebük gazvesinden dönerken, Hudeybiye mevkiine geldik. O kadar şiddetli sıcak vardı ki, bundan dolayı çok susamıştık. Neredeyse susuzluktan helak olacaktık. Resûl-i ekremin yanına giderek “Yâ Resûlallah! Mûsâ aleyhisselâmın kavmine istediği gibi, sen de Rabbinden su talep etmez misin?” dedim. Bana “Yâ Mu’âviye! Bak şurada bir kaya görüyorsun” buyurduklarında, güneş ışınları ile parlayan beyaz bir kaya gördüm. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) elime, ortadan yarılmış bir çubuk verdi ve “Ey Mu’âviye! O kayanın yanına git ve ona bu çubukla vur. Mûsâ bin İmrân, senin Peygamberinden daha cömert değildir”buyurdu. Buyurulan yere gittim ve taşa çubukla vurunca, baldan tatlı, buz gibi bir su fışkırdı. Hemen sudan içmeye teşebbüs ettim. Bu sırada sevgili Peygamberimizi ve Eshâbını hatırladım ve geri çekildim. Arkama bakınca, onları arkamda bekliyor olarak gördüm. Resûl-i ekrem bana, “Ey Mu’âviye! îç, Allahü teâlâ bu suyu senin için yarattı”buyurdu” deyince biz yine “Doğru söyledin” dedik.

Beşincisi de: “Resûlullah (aleyhisselâm) mescid-i se’âdetlerinde bulundukları bir sırada, Cebrâil (aleyhisselâm) geldi. Havada durup “Esselâmü aleyke yâ Ahmed! Allahü teâlâ size selâm ediyor. Bugün de sana ve ümmetine ikram olarak bir fazilet verildi” deyince, Resûl-i ekrem “Ey Kardeşim Cebrâil! Bu fazilet nedir?” diye suâl etti. Cebrâil de (aleyhisselâm) cevap olarak, “Sana âyet-el-kürsî’yi ihsân etti” deyince, Resûlullah (aleyhisselâm) “Bu âyeti kim yazacaktır?” buyurdu. Cebrâil (aleyhisselâm) “Şu kapıdan içeriye ilk giren kişi” dedi. O kapıdan Resûl-i ekremin yanına giren ilk şahıs ben oldum. Resûlullah (aleyhisselâm) bana, “Yâ Mu’âviye! Cenâb-ı Hak bugünkü fazileti sana nasîb etti” buyurunca, “Nedir o, yâ Resûlallah?” dedim. Bunun üzerine, “Sana âyet-el-kürsî’yi tahsis kıldı” buyurdu. Sonra beyaz bir kâğıd ve kırmızı yakuttan yapılmış bir kalemi bana uzatarak, “Ey Mu’âviye! Âyet-el-kürsî’yi yaz, harekele ve noktala” buyurdu. Ben de, “Yâ Resûlallah! Eve gidip hokka ve mürekkeb getireyim mi?” diye sorunca, Resûl-i ekrem, “Yâ Mu’âviye yaz! Zira Allahü teâlâ, kalemi de âyet-el-kürsî’den

yaratmıştır” buyurdu. Bunun üzerine ben yazmaya, harekelemeye ve noktalamaya başladım. Yazma işini bitirince, Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) elimde bulunan kâğıtları aldı. Yazdıklarımı büyük bir titizlikle düşünmeye ve okumaya başladı. Kendi kendime, “Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) ümmîdir, okumayı yazmayı bilmiyor, acaba yazmış olduklanmı nasıl okuyor?” diye aklımdan geçiriyordum. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) bana dönerek, “Ey Mu’âviye! Bana öyle geliyor ki, sen, Resûlullah ümmidir, okuma-yazma bilmez diyorsun” buyurunca, “Evet Öyledir, yâ Resûlallah!” dedim. Resûlullah (aleyhisselâm) “Yâ Mu’âviye! İyi ve dikkatle dinle” buyurdu ve okumaya başladı. Her harf üzerinde duruyor ve onları çok güzel telaffuz ediyordu. Ben de kendilerini dinledim” deyince, biz yine “Doğru söyledin” dedik.

Altıncısı ise: “Birgün Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) arkasında namaz kılıyorduk. Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) Fâtiha sûresini okuyup “veladdâllîn” dediklerinde, peşinden ben de “Âmin” dedim. Namazdan sonra mihrâbtan Eshâb-ı kirâma “Ey müslümanlar! Hanginiz “Âmin” dedi?” buyurunca, hiç kimse cevap vermedi. Ben de cevap vermekten korktum. Resûl-i ekrem aynı soruyu iki üç defa tekrarladılar. Fakat yine kimseden bir ses çıkmadı. Bunun üzerine ben, “Yâ Resûlallah! Ondan ne istiyorsun?” dediğimde“Onu ve ona tâbi olanları Cennetle müjdelemek istiyorum” buyurdu. O zaman “Yâ Resûlallah! Ben dedim” deyince, “Yâ Mu’âviye müjdeler olsun! Onun ve kıyâmete kadar onu söyliyenlerin sevâbı sanadır” buyurdu” deyince, biz de ona “Doğru söyledin” dedik.

Ali bin Ahmed hazretleri, yine yazmış olduğu Hediyyet-ül-ehyâ lil emvat eserinde, yapılan duâların, verilen sadakanın ve birçok hayrın, kabirdeki mevtalara ulaşacağını şöyle anlatır:

Sadakanın, duânın, Kur’ân-ı kerîm okumanın ve namaz kılmanın sevâbı, kabirdeki mevtalara (ölülere) ulaşır. Dirilerin ölülere gönderdikleri, iyi amellerin sevâbları onlara varır ve onlara fâide verir. Böyle olduğuna dâir, gerek Kur’ân-ı kerîmde ve gerekse hadîs-i şerîflerde açık deliller mevcûttur.

Büyük âlim Ebü’l-Kâsım Hîbetullah bin Ali bin Abdurrahmân bin Şâme el-Muâfirî, kırk defa yürüyerek hacca gitti. Seksen küsur defa Resûlullahı (aleyhisselâm) rü’yâsında gördü. Her defasında da Resûlullah (aleyhisselâm), ona şefaat edeceğine dâir va’dde bulundu.

Mücâhid (radıyallahü anh) İbn-i Abbâs’dan (radıyallahü anh) şöyle bildirdi. Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: “Ölü kabrinde, denizde boğulmak **ü**zere bulunup da yardım isteyen bir kimse gibidir. Babasından, annesinden, kardeşinden, güvendiği bir arkadaşından ve sâlih evlâdından bir duâ bekler. Onlardan kendisine böyle bir duâ gelirse, bu onun için, dünyâ ve içindekilerden daha sevgili ve makbûldür.”

Allahü teâlâ, dünyâdakilerin dağlar gibi duâlarını, kabirdekilere ulaştırır. Dirilerin ölülere olan bu hediyesi, onlar için istiğfarda bulunmalarıdır. (Allahü teâlâdan onların af ve mağfiretlerini dilemeleridir.) Bu, ana-baba, çoluk-çocuk ve ölünün yakınlarından gelen duâ ve istiğfarın mevtaya (ölüye) ulaştığına, onlara fâide verdiğine delîldir.

Sadakanın sevâbının ölüye ulaştığına dâir delil.

İbrâhim bin Hediyye, Enes bin Mâlik’ten (radıyallahü anh) rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte, Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: “Sen misk sadaka ver. Böyle yaparsan bir melek, nûrdan tabaklarda onu getirir. Kabrin başında durur, “Ey bu kabrin sâhibi garîb kişi! Senin çoluk çocuğun, sana bu hediyeyi gönderdi (kabûl et) der. O hediyeyi onun kabrine teslim eder. Kabir sahibi, “Allahü teâlâ çoluk çocuğuma hayırlar versin” diye duâ eder. Yanındaki başka bir kabir sahibi ise, “Beni hayırla anacak ne bir çocuk, ne bir şey, ne de bir kimse bırakmadım.” diye üzülür. Sevâbı kendisine gönderilmek üzere kendi nâmına sadaka verilen ölü, onun sevâbı kendisine ulaşınca sevinir.”

Ziyâd bin Nuaym Ammâre bin Hazm'den şöyle rivâyet etti: Resûlullah (aleyhisselâm) kabir üzerine oturan birini görünce, "Kabir üzerinden in, kabirde yatana eziyet verme"buyurdu. Hadîs-i şerîfte buyuruldu ki, "Bir kimsenin cenâze namazında yüz kişi bulunursa (kılarsa), günahları bağışlanır." Bir hadîs-i şerîfte ise, "Bir cenâzede kırk kişi bulunur da, ihlâs ile duâ ederlerse, Allahü teâlâ onların o cenâze hakkındaki duâlarını kabûl eder" buyuruldu.

Ebû Hüreyre (radıyallahü anh) şöyle rivâyet etmiştir: "Resûlullah (aleyhisselâm) "Ölülerinize hediye gönderiniz" buyurdu. "Ölülere ne hediye edelim yâ Resûlallah?" dedik. "Sadaka ve duâ"buyurdu ve şöyle devam etti: "Mü'minlerin rûhu her Cum'a dünyâ semâsına gelip, evlerinin hizasında dururlar. Her biri şöyle bağırır; "Ey ehlim, ey oğlum, ey ailem ve akrabalarım, bize bir şey hediye ediniz. Allahü teâlâ size rahmet etsin. Bizi hatırlayın, unutmayınız. Bizim garîb hâlimize ve içinde bulunduğumuz çaresizliğimize acıyın. Biz hapis edildik. Ve bitmeyen **b**ir gam ve şiddetli bir hüzün içinde kaldık. Bize acıyınız. Allahü teâlâ size merhamet etsin. Bize duâ etmekte, bizim için sadaka vermekte ve tesbih söylemekte cimrilik etmeyiniz. Umulur ki siz bizim gibi olmadan (ölmeden önce), Allahü teâlâ sizin duânız sebebiyle bizi affeder. Yazıklar olsun! Ey Allahın kulları, söylediklerimizi işitiniz, bizi unutmayınız. Biliyorsunuz ki, şimdi sizin elinizde olan bu mallar, bizim elimizde de vardı. Biz kıymetini bilemedik. Allah yolunda (mal) tasadduk etmedik. Hakka harcamadık. Üzerimizde bir vebal olarak kaldı. Başkaları istifâde etti. Hesabını biz yüklendik." Resûlullah (aleyhisselâm) devam ederek: "Onlardan her biri, kadın**olsun,** erkek olsun, bir defa böyle bağırırsa; bizim için bir dirhem, bir ekmek veya bir parça veriniz derler" buyurdu ve ağladı. Biz de O'nunla beraber ağladık. Resûlullah (aleyhisselâm) ağlamaktan konuşamıyordu. Sonra şöyle buyurdu: "İşte onlar sizin kardeşlerinizdir. Dünyâ ni'metleri içinde idiler. Ni'metlerden ve rahatlıklardan sonra yok oldular. Onlar sonra ağlaşarak: "Yazık bize" diye ah edip, feryâd ve figân ederler. "Bize yazıklar olsun! Eğer dünyâda iken elimizde olandan' sadaka verseydik, onlara muhtaç olmazdık" derler. Sonra pişmanlık ve nedamet içinde dönerler. Onlara şöyle denilir: "Hâlinize ne çabuk ağlıyorsunuz? Bu ağlamanız size fâide vermiyecektir..." Eshâb-ı Kirâm, "Ölüler için sadaka nedir? Bize anlat" dediler. Buyurdu ki: "Ölü için bir sadaka verince, meleklerden biri nûrdan bir tabak içine kor, yedi kat semâya yükseltirler. Sonra kabrinin kenarına korlar. Ona şöyle seslenirler. Sana selâm olsun ey kabir sahibi, senin ehlin, çoluk-çocuğun güzel bir hediye gönderdi. Onu kabûl et der. Allahü teâlâ onu (sevâbını) kabre ulaştırır, kabrinde onu aydınlatır ve kabir genişletilir. Dikkat edin haber Veriyorum! Kim ölüsü için bir sadaka verirse, onun için Allah indinde, Uhud ve Hira dağı gibisevâb vardır. O, gölgenin bulunmadığı günde, mahşer günü Arş altında gölgelenir. Onun için hesab yoktur, ölüleriniz için sadaka veriniz. Allahü teâlâ sizi rahmetine kavuştursun. Kıyâmet günü Allahın azâbından kurtulursunuz ve Cennetinde feraha, saadete kavuşursunuz."

Enes bin Mâlik şöyle rivâyet etti: Resûlullaha (aleyhisselâm) sordum. "Anam-babam sana feda olsun yâ Resûlallah, biz ölülerimize duâ ediyoruz, onlar için sadaka "veriyoruz, onların yerine hac yapıyoruz. Bu onlara ulaşır mı? dedim. Buyurdu ki; "Şüphesiz ki o, onlara ulaşır. Sizden birinize hediye verildiğinde sevindiğiniz gibi sevinirler Bir hadîs-i şerîfte de buyuruldu ki, "İnsanın öldükten sonra geriye bıraktığı şeylerin en hayırlısı üç tanedir: Kendisine duâ eden sâlih evlâd, kendisine sevâbı ulaşan sadaka-i câriye ve kendisi ile amel olunan ilim." Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte buyuruldu ki: "Kişinin derecesi, Cennette bir derece yükseltilir. O da, yâ Rabbî bu ne sebeble verildi der. Oğlunun senin için istiğfar etmesi sebebiyledir" denilir.

Ukbe bin Âmir hazretlerinin rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte de; "Sadaka, sahibinin kabir ateşini

söndürür. Bir hadîs-i şerîfte de “Kim Kur’ân-ı kerîmi okur ve emirlerine uyarsa, kıyâmet günü babasına bir taç giydirilir.”

Mâlik bin Dînâr hazretleri şöyle anlattı: “Bir Cum’a gecesi kabristana gitmiştim. Her tarafı aydınlatan bir nûr gördüm. “La ilahe illallah, Allahü teâlâ bu kabristanda yatanları mağfiret etmiş, bağışlamış” dedim. Birdenbire uzaktan şöyle bir ses işittim: “Ey Mâlik bin Dînâr! Bu nûr, kabristanda yatanlara bir mü’minin hediyesi sebebiyledir” dedi. “O hediye nedir? Bana söyle” dedim. Şöyle dedi: “Mü’minlerden biri gece kalktı, abdest alıp iki rek’at namaz kıldı. Namazda Fâtiha-i şerîfeyi, Kâfirûn sûresini, İhlâs sûresini ve Kulillahümme’yi okudu. Sevâbını bu kabirde yatan mü’minlerin rûhuna bağışladı. Bu sebeble Allahü teâlâ bizi bağışladı, nûra gark etti” dedi. Mâlik bin Dînâr daha sonra şöyle devam etti: “Bundan sonra ben de, her Cum’a gecesi böyle yaptım. Resûlullah efendimizi (aleyhisselâm) rü’yâda gördüm. Buyurdu ki: “Ey Mâlik! Allahü teâlâ ümmetime hediyenden hâsıl olan nûr adedince seni mağfiret etti ve senin için Cennette ev ve Münîf denilen bir köşk bina etti.” “Münîf nedir?” dedim. “Cennet ehlinin gölgeliğidir” buyurdu.”

Temîm-i Dâri şöyle rivâyet etti: Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: “Kim âyet-el-kürsî’yi okur da sevâbını kabir ehline bağışlarsa, Allahü teâlâ yeryüzünde bulunan bütün kabirlere onun sevâbını ulaştırır. Kabir ehlinin kabirlerini, gözün görebildiği mesafe kadar genişletir. O âyet-el-kürsîyi okuyana da, bin şehid sevâbı verir. Derecesini bin derece yükseltir. Her kelimesi için on hac ve on umre sevâbı yazılır. Allahü teâlâ **o**nun okuduğu âyet-el-kürsî’nin her harfi için iki melek yaratır. Bu melekler kıyâmet gününe kadar Allahü teâlâyı tesbih ederler ve bunun sevâbı, o âyet-el-kürsî’yi okuyup, sevâbını kabir ehline bağışlayan kimseye olur.” Yaşayanların ölülere yapacakları duâ ve sevâb bağışlama husûsunda; Ebû Hüreyre’nin (radıyallahü anh) yaptığı bir rivâyet de şöyledir: Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: “Ölüye en şiddetli gelen şey, kabirdeki ilk gecedir, ölüleriniz için sadaka vermek sûretiyle merhamet gösteriniz.” Eshâb-ı Kirâm, “Yâ Resûlallah, sadaka verecek birşey bulamayanlarımız var” dediler. Buyurdu ki: “Onlar iki rek’at namaz kılsın. Her rek’atte Fâtiha ve âyet-el-kürsî’yi birer kere, Tekâsür sûresini ve İhlâs sûresini on bir defa okusun. Namazı bitirdikten sonra, bana yetmiş kere salevât okusun. Bunların sevâbını ölüsüne bağışlasın. Allahü teâlâ, onun ölüsüne yetmiş melek gönderir. Her **m**elekle birlikte Cennetten bir hulle (elbise) ve hediye gönderir. O, (sevâb bağışlanan) ölünün kabrini nurlandırırlar ve kabri, gözün görebileceği kadar mesafe genişletilir.”

Hadîs-i şerîflerde buyuruldu ki: “Şüphesiz ki meyyit (ölü), kabrini ziyâret edeni tanır. Kabri başında durduğu müddetçe onunla ünsiyet (dostluk) eder.”

“Kim annesinin ve babasının veya ikisinden birinin kabrini ziyâret eder de, kabirleri başında Yâsîn sûresini okursa, Allahü teâlâ her harfi için, okuyan kimseyi yetmiş defa mağfiret, eder.”

“Dünyâda iken tanıdığı kimsenin kabrini ziyâret edeni, kabirde yatan tanır ve (selâmına) cevap verir.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 1199

2) Keşf-üz-zünûn cild-2, sh. 2042

3) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 378

4) Fedâil-üs-Sahâbe Süleymâniye Kütüphânesi Şehîd Ali kısmı 2763 v. 161a

5) Hediyyet-ül-ehyâ lil emvât Süleymâniye Kütüphânesi Şehid Ali kısmı 2763 v. 139a.